

FRYSHUSET BERÄTTAR:

HÖRT PÅ FRYSEN:

”Hedersförtryck är
varken heder eller
samvete”

LEO RAZZAK, 21 ÅR

Sex år sedan mordet på Fadime

Hedersförtrycket drabbar fortfarande 10 000-tals unga svenska kvinnor

Hedersmordet på Fadime Sahindal för sex år sedan skakade hela Sverige och väckte folkets medvetande om vad förtryck i hederns namn verkligen handlade om. Frågan hamnade på första plats på samtliga politiska partiers agenda, aldrig mer ett hedersmord, lovade man i skenet av den fasansfulla tragedin. Men vad har skett sedan dess? Har politikerna och det offentliga Sverige hållit sitt löfte om att göra allt för att stoppa förtrycket? Har det skett någon förbättring?

– Det har faktiskt gjorts en hel del, ändå finns det ännu mer kvar att göra, svarar Alán Ali, verksamhetschef för Fryshusverksamheten Elektra i Malmö, som jobbar för jämställdhet och mot förtryck i hederns namn.

– Mordet på Fadime tvingade politiker och makthavare att bli medvetna om problemen och ta dem på allvar. Man satsade en hel del pengar, både till att hjälpa enskilda kvinnor och till att jobba långsiktigt för att lösa problemen, fortsätter Alán Ali.

– Man började också inse att trots att mord är ovanligt, så finns det ett vardagsförtryck som drabbar 10 000-tals unga kvinnor i Sverige. Det innebär kränkningar av deras grundläggande mänskliga rättigheter och inskränkningar i den personliga friheten, allt ifrån vardagliga saker som vilka kläder man tillåts bära, förbud mot smink, till att inte få träffa vänner, delta i fritidsaktiviteter, välja yrke eller vem man vill gifta sig med. De som inte följer dessa regler drabbas av avsky, anklagelser och bestraffning, ibland även av hot, våld och tvång. Om vardagsförtrycket försvinner så kommer det inte heller att bli några fler mord, fastslår Alán.

– Ja, tragedin med Fadime synliggjorde problematiken, men ledde också till en del vinföreställningar, t ex. föreställningen att hedersförtrycket bara utövas av vissa folkgrupper, t ex. kurder eller turkar, och att alla turkar eller kurder, utövar detta förtryck. Detta stämmer inte alls och en lika spridd missuppfattning är att förtrycket utgör en del av islam, förklarar Ania Zorkot, som jobbar som projektledare för Elektras skolverksamhet i Malmö.

– Problemen kan varken kopplas till specifika folkgrupper eller religioner. Verkligheten är inte alls så enkel. Grunden för förtrycket utgörs av mäns kontroll över kvinnor och deras sexualitet. Kvinnornas kyskhet bär upp mannens

heder, vilken i sin tur avgör hela släktens anseende. Om mannen inte kan kontrollera kvinnan förlorar han sin auktoritet och heder vilket drar ner hela släktens anseende. Det handlar om gamla patriarkala traditioner och värdesystem som strider mot de grundläggande mänskliga rättigheter som alla demokratiska nationer har skrivit under på i FN-stadgan, förklarar Alán.

Elektra som är en del av Fryshuset, startades redan innan mordet på Fadime, idag finns Elektra i Stockholm, Göteborg, Linköping och Malmö där Alán och Ania är verksamma. Verksamheten består av flera delar som på olika sätt arbetar främst preventivt mot hedersförtryck och för jämställdhet. Killgrupperna Sharaf Hjältar som jobbar med attitydförändring bland unga män har fått mest medial uppmärksamhet.

– Sharaf startades därför att vi ville nå fram till och påverka dem som utövar och för vidare förtrycket, d.v.s. killarna. Men snart ska vi även dra igång en Sharaf hjältinnor grupp. Även tjejer är med på att utöva hedersförtryck, t ex. genom att starta rykten eller tjalla på andra tjejer. Vi kommer att utbilda tjejerna i vilka rättigheter de har (vilket många inte vet) och i att ta sitt ansvar gentemot andra, säger Alán.

Elektras Skolverksamhet som Ania Zorkot jobbar för, är ett pilotprojekt som än så länge bara finns i Malmö. Projektet sysslar med att utbilda både elever och skolpersonal i att identifiera och bemöta hedersförtryck.

– Skolan är ett perfekt forum eftersom alla ungdomar finns där. Där kan man till och med nå fram till tjejer som man inte når via andra ungdomsmiljöer, t ex. ungdomsgårdar eller idrottsföreningar, eftersom de inte får vara där, förklarar Ania.

– Vi föreläser för eleverna och pratar med dem om hedersförtryck, jämställdhet, könsroller, hur killar och tjejer behandlar varandra,

ELEKTRA/SHARAF HJÄLTAR

Elektra jobbar med att förebygga förtryck i hederns namn genom direktkontakt med ungdomar samt genom att utbilda, upplysa och skapa opinion. Verksamheten startades på Fryshuset 2001 och finns idag i Stockholm, Göteborg, Malmö och Linköping. Stödverksamheten ger råd och stöd till dem som drabbas av hedersförtryck. Sharaf Hjältar jobbar med attitydförändring bland unga killar. Elektra utbildar dessutom både unga och vuxna, samt personal inom skola och myndigheter. Elektra är dessutom med och producerar pjäsen Elektra show som vänder sig till föräldrar. Mer information finns på www.elektra.nu och på www.pelafadime.se

Foto: Moa Keski-Kangas

Roshna, Ania och Alán kämpar för jämställdhet och mot förtryck inom Elektra Malmö.

hur man själv vill bli behandlad osv. De unga killarna från Sharaf hjältar är alltid med när vi föreläser i skolorna, eftersom ungdomarna har lättare att relatera till dem, säger Alán.

– Alla människor som jobbar med ungdomar borde utbildas i hur man identifierar och handskas med hedersrelaterat förtryck. Vi måste också inse att hedersrelaterat förtryck är en svensk angelägenhet, det handlar om svenska medborgare som dagligen utsätts för förtryck. Tidigare har okunskap och fördomar inom majoritetssamhället lett till att förtrycket har kunnat bortförklaras med hänvisning till att ”det är så i deras kultur” eller ”så gör man i deras

religion”. Det måste alltid vara oacceptabelt att skylla på religion eller kultur, vare sig man är etnisk svensk eller av annat etniskt ursprung, avslutar Alán.

**ANNA SVENSSON
KATJA WÄHLSTRÖM**

Hör av dig till city@fryshuset.se om det vi skriver eller annat som du tycker, känner, vet eller tror. Fryshusets inslag i City finns också på www.fryshuset.se

FRYSHUSET är inte bara en mötesplats för många olika människor, det är också en idé som utgår från verksamheter inom Utbildning, Sociala projekt och Passionerade intressen.

Fryshuset agerar där det finns behov. Vi är inte rädda för det som är nytt och okänt. Vi mobiliserar krafter där andra bara ser problem. Delar av våra verksamheter finns även i Göteborg, Malmö, Linköping och Uppsala. **Läs mer på www.fryshuset.se**

VILL DU STÖDJA FRYSHUSET? GÅ IN PÅ WWW.FRYSHUSET.SE/STODFRYSHUSET